

Piezodorus lituratus (F.)
(Hemiptera, Pentatomidae) ny for Danmark

af CLAUS BECH

(With a summary: *Piezodorus lituratus* (F.) new to Denmark).

Ovennævnte bredtæge, der ikke tidligere er angivet fra Danmark (Andersen og Gaun, 1974), blev af forfatteren i 1976 fundet i flere eksemplarer i Skramsø Plantage på Djursland. Fundene er: 17. august 10–15 ex. set (1 ex. indsamlet) ved østenden af Langsø. 24. august 2 ex. fra samme lokalitet samt 4 ex. taget langs vejen midtvejs mellem Øjesø og Langsø. På begge lokaliteter, der ligger med en indbyrdes afstand af ca. 1 km, blev dyrene ketsjet på ca. 2 meter høj Gyvel (*Sarothamnus scoparius*).

Arten (fig. 1) er let kendelig på sin størrelse (11–12 mm), grønne og brunrøde farve samt på den kraftige fremadrettede proces på 2. abdominalsegments underside. Under overvintringen, der foregår som imago, finder der et obligatorisk farveskifte sted, således at dyrene, der om efteråret

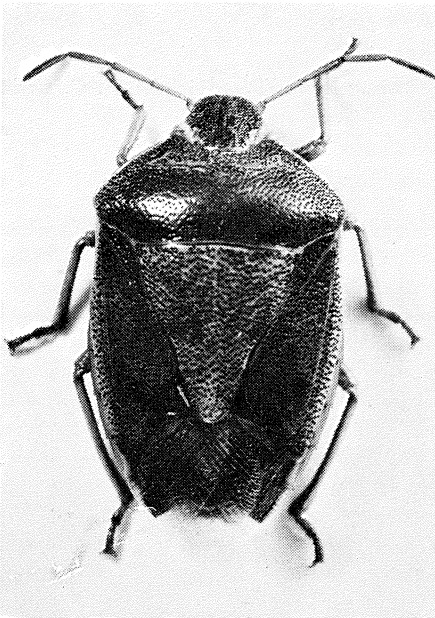


Fig. 1. *Piezodorus lituratus* (F.)
Skramsø Plantage, Jyll. Dania
24. aug. 1976. leg. C. Bech,
coll. Zool. Mus. Kbhvn.

er grønne og brunrøde, er rent grønne om foråret. Efterårets brunrøde farve er karakteristisk for immature individer, mens den rent grønne farve findes hos kønsmodne dyr (Southwood og Leston, 1959). Fremkomsten af den grønne farve skyldes akkumulering af et grønt farvepigment, et affaldsprodukt fra planteføden, som arten ikke er i stand til at udskille fuldtud i vintermånederne (Woodward, 1949).

P. lituratus er udbredt over det meste af Europa, i Nordvest-Afrika og i Forasien (Wagner, 1966). Arten findes udbredt i hele England samt i Skotland og Irland (Masse, 1955). I Tyskland findes den så langt nordpå som i Schleswig-Holstein og på de Nordfriesiske øer (Wagner og Weber, 1967). I Sverige blev arten første gang taget i august 1910 i Skåne (Ossiannilsson, in litt.), hvor den igen i 1934 og 1936 blev registreret talrigt på en lokalitet (Kemner, 1936). *P. lituratus* er ikke angivet fra Norge, Finland og Østbaltikum (Ossiannilsson, 1947, in litt.).

Fra England angives værtsplanten især at være Tornblad (*Ulex europaeus*), mens også Gyvel, Visse (*Genista* sp.), Lupin (*Lupinus* sp.) og andre planter inden for de ærteblomstrede kan benyttes (Southwood og Leston, 1959). Dette stemmer overens med, at alle svenske fund er gjort på Tornblad, og Kemner (1936) forklarer artens forekomst ved den øgede spredning af denne plante i Sydsverige. I modsætning hertil angives værtsplanten i Tyskland udelukkende at være Gyvel (Wagner, 1966), og Göllner-Scheidung (1968) henregner *P. lituratus* til de tæger, der er specialiseret til Gyvel. Hertil kommer så nu de danske fund, der alle er gjort på Gyvel.

Overvintringen angives at finde sted under græsser ved foden af værtsplanten eller i de gamle frøkapsler. På milde vinterdage vil man kunne iagttage dyr, der kommer frem for at søge føde, men den egentlige fremkomst sker hovedsageligt først senere hen på foråret, og den nye generation er udviklet i løbet af juli og august (Woodward, 1949; Southwood og Leston, 1959).

Når man tager artens udbredelse i vore nabolande i betragtning, må fundet siges at være ventet. *P. lituratus* kan næppe have været overset i begyndelsen af dette århundrede, da Jensen-Haarup og Oluf Jacobsen foretog indsamlinger i Jylland, så arten er givetvis kommet til landet inden for de seneste år. Der foreligger dog en mulighed for, at dyrene kan være blevet ført ind over landet ad luftvejen, og i den forbindelse er det interessant, at der kendes et tilfælde af masse-flugt af arten over den Engelske Kanal (Southwood og Leston, 1959). At dyrene skulle være indslæbt, ansér jeg for udelukket, dels på grund af det relativt store antal dyr, der iagttoges 17. august, og dels på grund af, at der er to findesteder.

Piezodorus lituratus i Danmark

En tak rettes til mag. scient. Nils Møller Andersen for hjælp ved fremskaffelse af fotografiet. Ligeledes takkes dr. Frej Ossiannilsson, Uppsala, for oplysninger om artens forekomst i Sverige.

SUMMARY

Piezodorus lituratus (F.) (Hemiptera, Pentatomidae) new to Denmark.

The Shieldbug *Piezodorus lituratus* (F.) is recorded for the first time in Denmark, as several specimens were captured on *Sarothamnus scoparius* at Skramsø Plantage, Djursland, Eastern Jutland in august 1976.

LITTERATUR

- Andersen, N. Møller & Gaun, S., 1974: Fortegnelse over Danmarks tæger (Hemiptera-Heteroptera). *Ent. Meddr.* 42: 113-134.
- Göllner-Scheiding, U., 1968: Über die Heteropteren des Besenginsters (*Sarothamnus scoparius* (L.) Wimm.). *Ent. Ber.*, Berlin 1968: 19-23.
- Kemner, N. A., 1936: Anteckningar om Hemiptera Heteroptera I. *Piezodorus lituratus* F. i Sverige. *Opusc. Ent.* 1: 127-128.
- Massee, A. M., 1955: The county distribution of the British Hemiptera-Heteroptera. Second Edition. *Ent. mon. Mag.* 91: 7-27.
- Ossiannilsson, F., 1947: Catalogus Insectorum Sueciae VII. Hemiptera Heteroptera. *Opusc. Ent.* 12: 1-33.
- Southwood, T. R. E. & Leston, D., 1959: Land and Water Bugs of the British Isles. Frederick Warne, London & New York.
- Wagner, E., 1966: Die Tierwelt Deutschlands, 54. Teil. Heteroptera Pentatomorpha. Gust. Fischer Verlag, Jena.
- & Weber, H. H., 1967: Die Heteropterenfauna Nordwestdeutschlands. *Schr. naturw. Ver. Schlesw.-Holst.* 37: 5-35.
- Woodward, T. E., 1949: Notes on the Biology of some Hemiptera-Heteroptera. *Ent. mon. Mag.* 85: 193-206.

APPENDIX: I 1977 er der igen gjort flere fund af *P. lituratus*. 22. juli ketsjede Helge Walhovd, Zool. Inst., Århus, 2 ex. på Molslaboratoriets arealer, Femmøller, Djursland (pers. medd.). I dagene 15.-18. august tog Carl-Cedric Coulianos, Zool. Inst., Stockholm, flere ad. + juv. ligeledes på Molslaboratoriets arealer (medd. in litt.). Endelig genfandtes arten i Skramsø Plantage med 3 ex. den 17. sept. (leg. C. Bech). Arten er altså indtil videre kun fundet inden for et lille område på det sydlige Djursland. Eftersøgning andre steder i Jylland har været resultatløse.

Forfatterens adresse/Author's address:
Ringsøvej 27, Ringsø
8550 Ryomgård